ŚVOBODA ĊВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 221. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 17, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 17-го ЛИСТОПАДА 1990 Ч. 221. РІК XCVII

СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ

Київ (УНІАР, Рухінформ центр). — Секретаріят Руху надіслав текст телефонограми, розісланої партійним керівникам усіх областей України. В телефонограмі подається текст рішення „групи 239" у Верховній Раді України з 15-го листопада 1990 року. Друкуємо текст в перекладі з російської мови.

• В понеділок збір усіх в ЦК, забезпечити присутність всіх.

• Заблькувати радіо й телевізію. Доступ до виступів тільки назначених осіб.

• Військова охорона телевізії.

• Активізувати ідеологічну працю в центрі і на периферії.

• Припинити всі фільми на телевізії з коментарями.

• Забезпечити автобусами приїзд людей, забезпечити житлом аж до резервних казарм.

• Змінити порядок нарад Верховної Ради.

• Виключити з партії всіх, хто підтримує демократів.

• Йдемо на загострення — нас в основному скрізь підтримують.

С. ХМАРУ ПОЗБАВИЛИ ДЕПУТАТСЬКОГО МАНДАТУ

Київ (УНІАР). — В середу, 14-го листопада, на вечірньому засіданні сесії Верховної Ради України перед депутатами виступив голова комісії з питань законности Ярослав Кондратьєв, депутат від Києва, начальник карного розшуку міністерства внутрішніх справ. Він відчитав проєкт постанови, згідно з якою Верховна Рада дає дозвіл на арешт і притягнення до кримінальної відповідальности народного депутата України, заступника голови УРП Степана Хмару.

Терміново проведено голосування, ухвалили 240-голосами і відразу ж оголосили перерву. Насправді ж голосування було неправомірним через відсутність кворуму, проте оголошення Леонідом Кравчуком перерви не дало змоги Народній Раді опротестувати цей факт. У зв'язку з такими діями консерватистів, 14 депутатів від 7-ої години вечора 14-го листопада оголосили попереджувальну одноденну голодівку, яку проводять у сесійній залі. В їхній заяві сказано, що на знак протесту проти фальсифікації депутатською більшістю голосування з приводу позбавлення народного депутата України С. Хмари депутатської недоторканости, прийняття рішення під „чесне" слово прокурора Михайла Потебенька, а не на підставі всіх наявних фактів і доказів, вони оголошують одноденну голодівку та вимагають відкинення незаконно прийнятого рішення та створення комісії для розслідування конфлікту. Заяву підписали: Микола Поровський, Володимир Шовкошитний, Богдан Ребрик, Юрій Костенко, Федір Свідерський, Степан Павлюк, Валерій Івасюк, Арсен Зінченко, Борис Козярський, Ігор Деркач, Борис Марков, Віталій Романюк, Олександр Гудима, Сергій Головатий.

На пропозицію прокурора України М. Потебенька, С. Хмару звинувачують у затриманні й обеззброєнні полковника кримінального розшуку Ігоря Григор'єва. Посвідчення на ім'я полковника Григор'єва громадяни знайшли в кишені у чоловіка в цивільному, який 7-го листопада вдарив учасницю пікетування — громадянку Німеччини. Інцидент побачив депутат Верховної Ради С. Хмара і попросив невідомого показати документи, той відмовився і вилаяв С. Хмару та напав на нього з кулаками. Втрутилися перехожі, які затримали невідомого в цивільному, виявили в нього пістолю, радіо і посвідчення на ім'я полковника Григор'єва.

В той час ніхто не здогадувався, що це заплянована провокація проти депутата С. Хмари і що працівники управління внутрішніх справ знімали все на відеокамеру. С. Хмара безпосередньої участи у затриманні і обеззброєнні полковника не брав. Пістолю громадяни повернули працівникам міліції, посвідчення також повернули, але перед цим зкопіюювали й поширили його, надрукувавши в незалежній пресі. Але радіо, яке наставлене на хвилі КҐБ, управління міліції і дорожної автоінспекції, зникло. Працівники управління внутрішніх справ заклопотані розшуками радіо, яке коштує 1,500 карбованців. На двох свідків затримання полковника, Леоніда Березанського та Олега Батовкіна, вчинено напад, — вісім невідомих викручували їм руки, обшукали, вимагали повернути радіо, погрожували. Народні депутати, що входять до Народної Ради, також отримали листи з погрозами.

(Закінчення на стор. 4)

ІНТЕРВ'Ю З Л. КОСТЕНКО ПО РАДІО

Джерзі Сиіті, Н.Дж. — Як повідомляють з Департаменту слов'янських наук Пенсильванійського університету, в часі перебування в ЗСА української поетеси Ліни Костенко зроблено з нею інтерв'ю, яке буде тепер передаватися по радіо на станції ВПСЮ ФМ (91.1) в середу, 21-го листопада, о год. 12:30 полудня у серії „Одиссея в літературі". Розмову вів Ленард Рубінстайн а перекладачем був проф. Михайло Найдан.

ВИСВЯЧЕННЯ ПАТРІЯРХА МСТИСЛАВА МАЄ ВІДБУТИСЬ У СВ. СОФІЇ

Джерзі Сиіті, Н. Дж. — Як повідомляє Митрополича Канцелярія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж., і її речник Юрій Гільтайчук, висвячення Владики Мстислава на Патріярха УАПЦ, першого в історії цієї Церкви, відбудуться в неділю, 18-го листопада в соборі св. Софії.

Цю вістку підтвердив в четвер, 15-го листопада, депутат Верховної Ради України з Рівного Василь Червоній, відкликуючись на усне запевнення президента Леоніда Кравчука і новообраного прем'єра Вітольда Фокіна.

Група біля 60 осіб, на чолі з Владиками Константином і Антонієм із ЗСА прибули до Києва в середу, 14-го листопада.

ПАПА ПРОГОЛОСИВ НОВІ ЗАКОНИ ДЛЯ СХІДНІХ ЦЕРКОВ

Ватикан. — Як повідомляє католицьке аґентство, Папа Іван Павло II проголосив перший повний збір канонічних законів, які обов'язують Східні Церкви.

Перший проєкт таких законів почали підготовляти ще у 1927 році, коли тодішній Папа Пій XI ствердив, що існує сильна потреба кодифікувати канонічні закони для Церков Сходу. Тепер після 63 років праці над тими законами їх зроблено однаковими для усіх 21 Східніх Церков, але з тим, що є понад 200 відкликів до „спеціяльних" законів, якими ці церкви відрізняються. В законі охоплено права патріярхів Східніх Церков, яких тепер є шість, і архиєпископів, з окремими правами, з яких тепер є лише один.

Канонічні закони дають також можливість висвячувати одружених священиків але лише в тих Церквах, де це було досі прийнятою традицією. Однак затримано целібат для священиків в Північній Америці.

Досі Східні Церкви діяли на підставі своїх власних канонічних прав проголошуваних Ватиканом і на підставі чотирьох дотакових законів проголошених між 1949 і 1957 роками.

З проголошенням канонічних законів для латинського обряду в 1983 році ці закінчені тепер для Східніх Церков, пристосовують всі Католицькі Церкви до сучасних обставин, згідно із рішенням II Ватиканського собору.

Одним із доказів пристосування канонічних законів до рішень II Ватиканського собору є тепер дозвіл для католиків східніх обрядів причащатися у православних священиків і навпаки.

Український науковець відзначений Президентом

Джерзі Сиіті, Н.Дж. — У вівторок, 13-го листопада подано до відома, що президент Джордж Буш відзначив Національною медалею з ділянки науки і технології 30 визначних науковців, математиків та інженерів, яких назвав дійсними піонерами на полі їхньої праці.

Поміж відзначеними, листа яких знаходиться в щоденнику „Ню Йорк Таймс" з 14-го листопада, є український науковець проф. Микола Голоняк, мол., з Іллинойського університету в Урбані.

Як відомо із статті проф. Дмитра Штогрина про проф. М. Голоняка та з довідника „Українці в Північній Америці", нагороджений цією почесною медалею є сином українців, що прибули до ЗСА із Закарпатської України. Народжений в 1928 році в Зіглер, Ілл. високу освіту як дослідник осягнув в Іллинойському університеті, де здобув ступінь доктора філософії в 1954 році. Після відбуття військової служби М. Голоняк вступив на працю до фірми Дженерал Електрік як спеціяліст в ділянці „півпровідників", де здобув собі ім'я визначного дослідника, осягнувши ряд високих відзначень та нагород. Від 1963 року д-р М. Голоняк працює як професор у департаменті електичної інженерії та продовжує досліди в ділянці електроніки в Іллинойському університеті в Урбані, де від 1982 року, від часу заснування Української Науково-Дослідної Програми при цьому університеті, є членом її комітету.

Проф. М. Голоняк має за собою вже понад 150 наукових праць, що їх високо оцінили науково-професійні кола не лише ЗСА, але й інших країн. Один з його винаходів викликав цікаву дискусію міжнародного характеру, коли вчені СССР намагались доказати, що початки цього винаходу були там раніше зроблені. Автором цього твердження був відомий теоретик фізики твердого тіла Л. Келдиш. Одначе проф. М. Голоняк з великою ерудицією доказав оригінальність своїх дослідів, у чому йому допомогло знання української мови. З цього приводу його запросила Академія Наук СССР відвідати Україну і вже декілька разів він виголошував там ряд лекцій зі своєї ділянки.

Вже в 1967 році проф. М. Голоняк дістав найвище відзначення Ради інституту електричної та електронічної інженерії у ділянці електро-електроніки.

Тепер відзначення його президентом Дж. Бушем — це велика честь для українського науковця з чого разом з ним може бути горда ціла українська спільнота в ЗСА.

В Грузії обрали нового президента

Москва. — Агентство Асошієйтед Пресс повідомило, що новий склад Верховної Ради Грузинської ССР обрав на пост президента республіки, сина відомого грузинського письменника і політичного та суспільно-громадського діяча Звіяда Гамсахурдію. Гамсахурдія очолював коаліцію некомуністичних політичних груп, представники яких здобули в останніх парляментарних виборах 155 з усіх 250 місць у Верховній Раді ГССР.

Першою справою, яку розглядатиме нова Верховна Рада Грузії буде питання суверенности й незалежности республіки, — заявив новообраний президент.

Усі політичні партії, які брали участь у виборах, що відбувалися там 28-го жовтня, включно з комуністами, заступають думку, що Грузія не повинна залишатися у федерації з Москвою, а проголосити свою власну незалежну державу. Гамсахурдія заявив, що його коаліційний уряд незабаром проголосить в першу чергу економічну незалежність від Москви і нав'яже торговельні зв'язки з іншими республіками і закордонними країнами. Новий уряд зняв також з назви Республіки два слова: „совєтська" і соціялістична". Новообраний президент підкреслив, що Грузія в найближчому часі внесе прохання про приступлення республіки до европейської спільноти і домагатиметься права участи в конференціях европейських держав, які відбуваються періодично у справі безпеки і співробітництва в Европі. Москва, тобто союзний уряд Міхаїла Ґорбачова, буде, очевидно, протестувати, як це трапилося з подібним проханням Української ССР.

Під теперішню пору 14 із усіх 15 республік прийняли ті, або інші кроки виходу із СССР. Єдиний вийняток становить Киргизія. В середу, 14-го листопада прем'єр-міністер Литви Казімєра Прунскієне побувала в Москві і вела переговори з головою Міської ради, відомим противником централізму, Ґаврілом Поповим і заступником голови Ради Міністрів Російської федерації Ґріґорієм Явлинським. Темою розмов були економічні справи і підписання договору про доставу товарів на випадок, якщо союзний уряд М. Ґорбачова знову „каратиме" республіки ембарґом. Недавно Литва розпочала застановлятися і обговорювати на комісіях Верховної Ради справу окремої валютної одиниці. Крім того усі три прибалтійські республіки обвинуватили Москву у злонамірені у відношенні до республік, які не хочуть затягати на свою шию нового ярма у формі договору „з оновленим СССР".

НІМЕЧЧИНА І ПОЛЬЩА ПІДПИСАЛИ ДОГОВІР ПРО КОРДОНИ

Варшава, Польща. — У середу, 14-го листопада, міністри закордонних справ Польщі і Німеччини Кшистоф Скубішевський і Ганс-Дітріх Геншер підписали історичний договір, який визнає непорушність післявоєнного кордону по Одру — Ніссу.

Рішення про підписання договору було прийняте у четвер, 8-го листопада, канцлером Гельмутом Колем і польським прем'єр-міністром Тадеушом Мазовєцьким. Договір залишить за Польщею 102,000 квадратних кілометрів колишніх німецьких земель у Східній Прусії, Померанії і Сілезії.

Кордон був встановлений по Одру і Ніссу на Потсдамській конференції у 1945 році на вимогу Сталіна, який вирішив віддати Польщі німецькі землі за польські території, які увійшли до складу СССР згідно з довоєнним договором з Гітлером. Нинішня Польща на третину складається з колишніх німецьких земель.

У підписаній в четвер угоді сторони зобов'язуються працювати над створенням „мирного европейського порядку, в якому кордони будуть не розділяти, а забезпечувати міцний мир, свободу і стабільність".

Виступаючи на церемонії, Ґеншер зауважив, що землі, які Німеччина нині уступає, „були втрачені давним-давно в результаті злочинної війни і злочинного ладу. Ми пам'ятаємо про трагедію, перенесену польським народом за німецької окупації, — продовжував він. — Рішення підтвердити існуючий кордон було добровільно прийняте німцями. Ніхто не змушував нас це робити".

Голова створеної недавно Суспільно-культурної асоціяції німців у Польщі Йоган Кроль сказав кореспондентові АП, що вважає підписання договору про кордони „необхідним", але додав: „Він не приніс нам великої радости". „Ми вважаємо нинішні кордони тимчасовими, бо розраховуємо на те, що через якийсь час, можливо, за рік, за два чи три роки всі кордони в єдиній Европі взагалі зникнуть", — продовжував Кроль, який був запрошений взяти участь у церемонії підписання договору.

Згідно з домовленістю між Колем і Мазовєцьким, до кінця лютого новий договір про кордони повинен бути ратифікований парляментами обох країн.

ДЕПУТАТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СССР ПОСТАВИЛИ СПРОТИВ М. ҐОРБАЧОВУ

Москва. — Агентства Асошієйтед Пресс, Ройтерс, а також совєтське ТАСС передають з Москви, що депутати Верховної Ради СССР, які в минулому виконували і автоматично приймали усі пропозиції Політбюра і Центрального Комітету КПСС та Ради Міністрів СССР, тим разом, зібравшись на четверту сесію „збунтувались". Газета „Вечерная Москва" надрукувала інформацію про відкриття сесії під сензаційним і багатомовним заголовком: „Бунт в Кремлі". Депутати категорично один за одним почали вимагати звіту президента СССР Міхаїла Ґорбачова, вже таки на початку сесії і вияснення, як він плянує вивести країну з економічної кризи.

Після відкриття сесії депутати прийняли резолюцію в тій справі за якого голосувало 362 депутати і тільки чотири стримались в голосуванні. Проти не голосував ніхто, як пише газета „Правда", орган ЦК КПСС, бо на залі панувала атмосфера „бунту" проти приховання багатьох речей перед Верховною Радою СССР зі сторони Ради Міністрів і президентської ради. Депутати хочуть знати чи поголоски про розпад Совєтського Союзу, про який говорить вже сьогодні навіть сам М. Ґорбачов під час виступу перед військовиками, є правдивими і чи є взагалі будь-які вигляди на поправу економічної ситуації, чи СССР грозить просто кажучи голод.

Крім звіту М. Ґорбачова депутати Верховної Ради СССР хотіли б почути думку представників республік, не зважаючи на те, що в деяких республіках вже почали вводити свої власні економічні програми, дуже часто власного опрацювання, які немають нічого спільного з програмами академіка Станіслава Шаталіна, Нікола Рижкова чи М. Ґорбачова.

Американські й інші закордонні кореспонденти акредитовані в СССР кажуть, що багато депутатів відвідали недавно свої родинні місцевості і привезли до Москви тривожні вісті про катастрофічний стан економіки, яка з кожним днем погіршується. Вони переконані, що СССР стоїть на грані катастрофи, в першу чергу економічної, але дуже часто економіка тісно пов'язана з політикою. Ленінградський депутат Боріс Нікольський, повернувшись недавно з відвідин у своєму місті заявив, що в Ленінґраді почали вводити раціоналізацію на майже всі харчові продукти, щоб не допустити до голоду. Валентіна Ґуділіна заявила, що „в моїй місцевості вже розпочався голод. Міська управа почала скорочувати приділи харчів навіть для садочків". Вона запитала президію Верховної Ради СССР чи вони можуть собі уявити, як може жити людина коли вона отримує на місяць тільки пів кілограма м'яса і таку ж мінімальну кількість інших продуктів.

Агентство ТАСС назвала таке економічне тяжке положення „проґресивним паралічом влади". „Якщо ми не поправимо ситуації в найближчих тижнях, люди візьмуться за зброю (всяку зброю) і грабуватимуть один одного, а потім вийдуть на вулиці міст і це може стати початком кінця Совєтського Союзу". Деякі депутати кажуть, що М. Ґорбачов втратив також довір'я в армії, а підтримує його тільки КҐБ. Деякі покликались на статтю маршала Сєргєя Архромеєва в газеті „Совєтская Россія" у якій він каже, що армія готова навести порядок в республіках і зберегти однородність імперії. Він, як всі інші московські імперіялісти, обвинуватив „сепаратистів" й інші „антисовєтські сили", які намагаються відірватись від СССР, дескридитують армію і КҐБ та Комуністичну партію.

Очевидно, для Архромеєва не існує жодна свобода для республік і на його думку „прийшов вже час виступити активно на захист єдности батьківщини". Одним словом привернути застійні режими, може не сталінського типу, але військової диктатури.

ЗАКІНЧУЄТЬСЯ УСПІШНО ТУРНЕ „ГОМОНУ" ТА СПІВОЧИХ АНСАМБЛІВ

Союзівка (О.К.) — Тут на Оселі Українського Народного Союзу в четвер, 15-го листопада, відбувся один з останніх в ЗСА концертів чоловічого хору „Гомін" та ансамблів „Смерічка" і „Світлиця", що кінчають дуже успішне турне по великих скупченнях українців.

Як інформує опікунка турне і голова туристичного підприємства „Сковп" Марійка Гельбіґ, гостинність українських громад, а особливо менших, є зворушлива. Зокрема гостинними виказалися українські парафії обох віровизнань, що приймають хористів у своїх церковних залях так на бенкети, як і на концерти. Вже після приїзду до Вашінґтону хористи зазнали гостинности у приміщеннях української католицької церкви Пресвятої Родини, а відтак у Ню Йорку після відспівання Служби Божої в церкві св. Юра гостив усіх хористів „Гомону" полуденком о. Лаврентій, ЧСВВ. Гостями католицької церкви були співочі ансамблі також у Піттсбурґу, у Дітройті, Чикаґо, а у Клівленді сердечно вітали їх у себе обі українські парафії, католицька і православна. Не стоять також позаду наші Народні Доми, в яких співочі ансамблі в часі турне знайшли сердечне і тепле привітання.

Крім вище вичислених українських громад, співочі ансамблі відвідали також Йонкерс, Рочестер, Баффало, Сиракюзи, а стоїть перед ними ще концерт в Гартфорді, Нюарку і Савтн Бавнд Бруку, як останній із черги.

У вівторок, 20-го листопада, раннім ранком хористи виїжджають до Вашінґтону, щоб відтак літаком Аерофлоту відлетіти до Львова.

Хоча всі члени того невимовно важкого турне сильно втомлені, однак у них захоплення українськими громадами та організаторами поодиноких концертів, що ними звичайно є представники УНС, який спонзорує це турне.

В суботу, 17-го листопада, відбудеться в Нюарку після концерту забава, на якій організатори надіються буде багато молоді, тим більше, що приграватимуть такі відомі оркестри, як „Темпо" і члени ансамблю „Смерічка", зі славним композитором і членом ансамблю Павлом Дворським.

КРЕДИТІВКА ВЛАШТОВУЄ „ІНДИКА"

Ню Йорк. — Українська Федеральна Кредитова Кооператива „Самопоміч" влаштовує у неділю, 25-го листопада, о 2-ій годині по полудні, обід з нагоди Дня Подяки.

На обід, який відбудеться в залі Українського Народного Дому, запрошує членів сеньйорів.

За квитками і точнішими інформаціями слід зголошуватися до Товариства „Самопоміч" (98 2-га авеню), тел.: (212) 777-1336.

У СВІТІ

ДАНІЄЛЬ ОРТЕҐА, колишній президент Нікараґуа, також їздив скласти чолобитню іракському диктаторові Саддамові Гуссейнові і при тій нагоді запевнитись його дальшою підтримкою. Як відомо, Ірак весь час допомагав сандіністам і постачав до Нікараґуа не тільки гроші і оливні продукти, але також велику частину зброї. Керівник сандіністів зустрівся в Багдаді з президентом-диктатором С. Гуссейном і його найближчими співробітниками з так званої Революційної ради.

АНАРХІСТИЧНІ ЕЛЕМЕНТИ влаштували у з'єднаному Берліні бійку з поліцією, яка, виконуючи зарядження посадника міста, намагалася звільнити комплекс будинків від самовільної окупації і зайняття приміщень без дозволу міської ради. Понад три тисячі поліціянтів штурмували барикади анархістів і всяких інших волоцюг, колишніх комуністичних активістів із східньої частини, які, втративши роботу, почали організувати групи напасників, грабували місцевих мешканців і туристів, займалися крадежою, бо вони в комуністичному світі навчилися нічого не робити і жити за кошт держави. Анархісти обкидували поліцію камінням, пляшками, запальними бомбами, а навіть стріляли до поліціянтів з вогнетривалої зброї. Поліція заарештувала понад 300 осіб, кількадесять осіб були доставлені до шпиталів з легким пораненням. На другий день анархісти і всі інші антидержавні елементи влаштували велику демонстрацію проти „бтуральности поліції" і вимагали притягнути винних до суду. Спостерігачі і кореспонденти кажуть, що не тільки управа Берліну, але федеральний уряд в Бонні має багато клопоту із східніми німцями.

В АМЕРИЦІ

НОВОВИБРАНИЙ ГУБЕРНАТОР стейту Коннектикат, що йшов як незалежний у останніх виборах, колишній контроверсійний республіканський сенатор Ловелл П. Вайкер, успадкував поважний стейтовий дефіцит, що становить аж одну третину із суми цьогорічного бюджету. Нова проєкція висоти цього недобору каже, що буде 2.1 біл. дол. менше зібраних податків, ніж потрібно і передбачалося на фіскальний рік 1991-92.

ЖУРНАЛ МЕДИЦИНИ Нової Англії в четвер, 15-го листопада, опублікував важливі відкриття дослідників про пов'язання специфічної мозкової ненормальности у деяких дітей з їх непосидючістю, надмірною активністю, невмінням тримати увагу на чомусь одному чи сидіти тихо. Дослідники в Крайовому інституті ментального здоров'я в Бетесда, Мд., знайшли, що дорослі люди, що були надмірно активними з дитинства, мають підпадаючо сповільнені мозкові процеси в тих обширах мозку, звідки контролюється увагу та рухи, як такі. Психіятри, коментуючи ці нові знайдення, мають тепер надію, що ці висліди допоможуть поставити дитячу гіперактивність на більш наукову базу, доводячи, що невміння концентруватися не є психологічною проблемою, а особливою неврологічною проблемою, що найчастіше є успадкованою. Приблизно 25 відсотків батьків гіперактивних дітей самі в дитинстві були гіперактивними.

ХОЧА ЩЕ МИНУЛОГО року Конґрес ЗСА схвалив конечність рятувати американську індустрію, досі не можна завважити великої підтримки зі сторони приватних осіб, які мають великий капітал для інвестиції. У висліді захитану промисловість ЗСА будуть рятувати лише збільшені податки.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України — УНС вплинуло від членів УНС до четверга, 15-го листопада, 4,205 чеків — дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

106,143.10

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)

Subscription 1 year $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і money orders виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Загадковий союзний договір

З-посеред усіх сателітних комуністичних країн Польща була першою, яка повела кампанію проти комуністичного режиму і проти залежности від Москви. З усіх 15-ти членських „самостійних" республік — Литва була першою, яка вимагала привернення їй державної самостійности, загарбаної Москвою у 1941 році. Вже дещо забулася затяжна боротьба трьох балтійських країн. Вона прийшла була в незручному для Заходу часі, бо саме тоді заактуалізувалася була проблема з'єднання двох частин поділеної Німеччини і наставлення Америки на формальну ліквідацію „холодної війни" з СССР, що було тісно пов'язане із зрівноважуванням нового державного бюджету Америки. Але раз народи у совєтській тюрмі зрушилися спросоння — той процес набирав і далі набирає на силі. Під впливом руху Прибалтики за вихід із Союзу Міхаїл Ґорбачов проголосив, що той рух „незаконний", що конституційне право членських держав Союзу виступити з Союзу мусить проходити в „леґальних" рамках у п'ятирічному часі і що він, Ґорбачов, виготовить текст союзного договору, що його мусять підписати всі членські республіки. На цьому місці була вже мова про той проєкт, що його Ґорбачов виготовив, і висловлено передбачення, що той геніяльний твір Ґорбачова, по суті зведений до куцої культурно-господарської автономії, нереальний. Так і сталося. Ні одна з 15-ти членських республік не погодилася підписати документ, у якому ці членські республіки погодились би на дальше перебування в межах Союзу з центральною владою у Москві за ціну культурно-господарської автономії. У газетах появилася була коротка вістка, що Ґорбачов погодився на „поширення" цього свого первісного проєкту. Чи і як він його поширив і як виглядає текст нового документу, який мав врятувати „єдину неподільну" широкими правами країн, які прагнуть власної самостійности — нам невідомо.

Але ось у „Ню Йорк Таймсі" з 13-го листопада ц.р., появилася датована з Москви стаття під промовистим заголовком: „Єльцин хоче економічного пакту перед союзним договором". Читаємо, що в Кремлі відбулася нова зустріч президента Російської ФССР Бориса Єльцина з президентом СССР Міхаїлом Ґорбачовим, на якій заторкувано найважливішу для Сходу Европи проблему хворої економіки та проблему самостійницьких національних рухів. Єльцин вже раніше кількакратно публічно протестував, що центральна влада СССР експортує природні багатства Російської ФССР і розпоряджається отриманими з цього експорту фондами за власною волею і охотою. Ідеться про нафту, газ, золото й інші мінерали. І Ґорбачов і Єльцин рішили вже перейти з контрольованої державою системи економіки на вільний ринок. Але Єльцин хоче, щоб згори устійнити, як буде з отими природними скарбами Російської ФСРР у новій системі вільного ринку. У подорожі до автономних республік, членів Російської ФСРР, Єльцин заповідав, що всі ті ділянки народного господарства відповідатимуть за дальшу свою долю самостійно — не матимуть ніякої контролі над собою. Ґорбачов, очевидячки не хоче брати ніякого зобов'язання і прагне поладнати найважливішу політичну проблему — збереження єдности Союзу на базі підписаного всіма республіками союзного договору. Єльцин цьому спротивився і цим своїм останнім спротивом ще раз став неначе лідером усіх опозиційних супроти диктатури Ґорбачова країн.

У рішеннях, прийнятих Верховною Радою УССР безпосередньо після голодового страйку студентів України між іншим сказано: Україна не підпише союзного договору і Україна буде переводити реформу своєї економічної системи сама, а не рішеннями у Москві. У цьому самому дописі в „Ню Йорк Таймсі" з Москви читаємо, що прем'єр СССР Ніколай Рижков, сталініст, шантажує знову уряди трьох прибалтійських держав, погрожуючи господарськими санкціями, якщо ті держави не підпишуть союзного договору...

Визвольний рух в Україні продовжується, але покищо все ще ввесь державно-адміністраційний апарат включно з митниками в руках комуністичних апаратчиків, покищо військо, поліція і спеціяльні відділи КҐБ — у ворожих Україні руках. Все ще дуже важкі, дуже складні часи й обставини, які вимагають більше здорового розсудку й організаційної праці та менше емоцій.

А. Камінський

ДЕЩО ПРО „НОЖИЦІ" МІЖ ДЕКЛЯРАТИВНІСТЮ І ДІЄВІСТЮ

II.

Далі: всесоюзні міністерства в Москві викачують з України річно біля 100 млрд крб. у той же сам час, коли Росія дає центрові тільки 70 млрд крб. Нічого дивного, що Україна не тільки перебуває у кризовому стані, але у куди гіршому положенні в порівнянні з Російською Федерацією і СССР у цілому. Якщо, наприклад, за даними з 1988 року, середньомісячна заробітна грошова плата робітників і службовців України виносила 200 крб, то в РСФСР вона була 235, а по цілому СССР — 220 крб. Подібно, середньомісячна оплата праці колгоспників у суспільному господарстві виносила на Україні 168 крб., а в РСФСР — 200 і по цілому СССР 182 крб. Якщо ж йшлося про інвестиції у економічний потенціял, то за данимм цього ж 1988 року, на Україні капіталовкладення у розрахунку на одного жителя виносили 569 крб., а в РСФСР — 938 і в СССР — 761 крб. Подібно, капіталовкладення у житлове будівництво на одного жителя виносило в Україні 94 крб, а в РСФСР — 145 і в СССР — 124 крб.

Усе це мало, очевидно, відповідні імплікації й наслідки в інших ділянках народного життя, як наприклад, демографічній, освітній і т.п. Так, наприклад, в 1988 році природний приріст населення на 1,000 чоловік населення на Україні виносив 2,8, а в РСФСР — 5,3 і по цілому СССР 8,7. У цьому ж році на 10,000 чоловік населення на Україну припадало 1,3 докторів наук, в РСФСР — 2,3 і в СССР 1.8. Подібно на 10,000 чоловік населення на Україну припадало 14 кандидатів наук, а в РСФСР — 21 і в СССР — 18.

„Ножиці" між проголошеною деклярáтивністю і практичною недієздатністю і недієвістю існують також й в інших ділянках, як, наприклад, у військовій. Задеклярованому правові на власні збройні сили України центр протиставляє „Указ про заборону створення збройних формувань, на передбачених законодавством СССР" і тільки під сильним тиском Демблоку на самій Верховній Раді УССР, матерів солдатів різних комітетів для творення українських збройних сил і цілої громадськости, з тяжкою бідою, „Група 239", чи як її інакше називають „Залізнобетонним блоком" (ЗБ), погодилися на обкроєну, куцу „постанову про проходження військової служби" з 10-го жовтня 1990 року, в якій так й залишилася певна „всесоюзна квота". Врештою, нічого дивуватися, якщо ця ж група „239" висувала на пост міністра оборони України ген. В. Толобка, який в одному інтерв'ю коротко після прийняття „Декляраціï про державний суверенітет України" заявляв, що жодних окремих українських збройних сил непотрібно, а навпаки модерна організація війська й оборони вимагає однієї централізованої армії.

Не можна також не згадати Закону про мови в Українській ССР з жовтня 1989 року, який крім текстових, мериторичних недотягнень, хиб і недоліків, знову ж грішив однобічною деклярáтивністю, без правно-законодатних і організаційно-виконавчих та фінансових заходів й засобів. Він був не тільки амбівалентним і тим самим давав можливість „натягнутого інтерпретування" в його ж некористь, але й позбавлений практичної оперативности, дієздатности та необхідних для його здійснення санкцій. І, знову ж, зрештою, у квітні 1990 року Верховна Рада СССР у противагу йому прийняла свій „Закон про мови СРСР", який остаточно припечатав „двомовність" і надав російській мові статус офіційної мови СССР, тобто запевнив їй пріоритет у всесоюзному маштабі.

Стратегія Москви, яка намагається за всяку ціну втримати імперію у формі „оновленої федерації" при допомозі нового Союзного договору, дуже виразна: поодиноким законодавчим актам республік, які сприяють становленню власної суверенности і самостійности протиставити власні, центральні, „всесоюзні" законодавчі акти й укази, які їх заперечують і мали б такою, чи іншою мірою невтралізувати. Це поперше. А подруге: імперський центр докладає всіх зусиль, щоб або не допустити до схвалення республіканськими Верховними Радами невигідних для імперського центру в Москві законодавчих актів, або якщо це не вдається, тоді робити все можливе, щоб не допустити до їхнього практичного здійснення. Іншими словами, обмежити їх до самої деклярáтивности через недопущення до схвалення і створення необхідних організаційно-правних, доповнювально-законодатних, процедуральних та фінансових механізмів. Тобто зводити суверенні законо-

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про різні критерії

Раз-у-раз тепер приїжджає хтось із наших відвідувачів України із новими свіжими враженнями, які хоче чимскоріше передати тим, які живуть тут, поділитися переживаннями і защепити всім дещо із захоплення, яке немов вогонь охоплює кожного, що побуває на Батьківщині.

А тим часом показується, що не кожний так радо слухає цих оповідань і не кожний розуміє цю евфорію, що огортає відвідувачів України і що триває ще довго після їхнього повороту „додому".

Саме про це холодне і байдуже сприймання подій в Україні і переживань очевидців чуємо тепер постійно завваження або і гіркі слова. Бо якже так — кажуть наші „поворотці" — яка причина тому, що є стільки добрих „порядних" українців, яким це відродження України не цікаве, а то і зовсім байдуже? Чи можна справді сьогодні показувати більший ентузіязм до одного чи другого американського спортового змагу, чи іншої повседневної події, як до того, що роблять і переживають наші земляки? Чи можна справді тепер засідати без викидів совісти до щедрого стола на День Подяки, не згадуючи при тому порожніх харчових крамниць у Львові чи Києві?

Але, можливо, що деяка частина нашої спільноти, в якій є відвідувачі України, приймає все надто емоційно — тим більше, що як можна завважити і як завважують інші — жінки мають куди більше зрозуміння і зацікавлення тим, що відбувається, як чоловіча частина нашої заморської спільноти.

Чим це пояснити? Чи тут певна зависть, а може жаль, що вони не є співучасниками цих усіх подій, а в найкращому випадку лише обсерваторами — чи тут грає ролю „групова" приналежність та політичні або релігійні непорозуміння? Чи може вже вироблений роками в американському середовищі реалістичний і „бизнесовий" підхід до усіх справ?

Але незалежно від того, які пояснення найдемо до цього нового громадського феномену, одне певне, що в нашій громаді тепер роїться від великих контрастів, які відчуваємо і у розмовах і у діях і у сантиментах, а перш усього у відношенні до наших земляків, які тепер вирвалися душевно і фізично з-під півсторіччя гнету і стараються на всі способи нав'язати з нами більше або менше щирі відносини і найти у нас зрозуміння, так як ми хотіли б, щоб вони і нас розуміли.

Один із передових активістів України пояснив, що на те, щоб збагнути теперішню Україну треба зрозуміти три контроверсії, що: полиці в крамницях порожні, а столи в хатах повні їжі, що ніхто нічого не робить, а безробітних немає і що всі є „проти", а всі голосують „за".

Певного роду контроверсії можна б найти також і у нас і нашим братам з України треба зрозуміти багато розбіжностей, що складаються на характеристику заокеанських українців.

Не беруся і не вмію так влучно їх охопити, як це зробив наш знайомий в Україні, але одне певне, що хоча вони спорять і нарікають, хоча може справді жінки більше емоційні, як чоловіки, а таки всі мають одне бажання; повної волі для нашого народу.

Треба тільки найти і тут і там золоту середину, яка б вирівняла всі так різні критерії оцінювання того, що діється в Україні і злучила всіх в одне.

О-КА

Микола Бараболяк

НЕ ВТОРОПАЮ...

Дещо і в нашій політиці, і в американській, таки годі зрозуміти. В політиці, а міжнародній головно, засоби мусять бути достосовані до визначеної мети і обставин. А так воно, особливо у нас, не виглядає.

Нашим ідеалом є соборна і незалежна держава. А дехто діє так, наче б нашим завданням було обмежити здійснення цього ідеалу до терену Галичини, евентуально деяких областей Правобережжя, та відписатись від Донеччини, Криму, Слобожанщини, щоб позбутися клопоту. Коли б, отже, обмежити наші визвольні претенсії до терену Галичини, то можна б, із деякою резервою, виправдати методи визвольних заходів, які проходять на терені України за благословенням одного „середовища". Але годі виправдати таку поведінку, коли взяти до уваги постулят соборности. На зрусифікованій східній Україні може мати успіх тільки територіяльний патріотизм, спертий на переконуванні тих мало національно свідомих наших земляків і яких 15 мільйонів росіян і зрусифікованих українців, що відокремлення від Росії, яка все експлуатувала Україну, є в їхньому шкурному інтересі. Робимо усе, що в нашій силі, щоб такий територіяльний патріотизм там вирощувати.

Рух і Демократичний Бльок, ведуть, на мій розсуд, дуже успішну акцію, перетягаючи на терені парляменту на свій бік деякі елементи з групи „239" і з'єднуючи собі спроквола симпатії мас. Не вимахування шаблями, а готовість на голодову смерть нашої молоді під наметами на Хрещатику, це методи радше „ґандівські", чим „бойові", доказали свою успішність. Ці заходи молоді могли знайти і знайшли поважну підтримку навіть режимних членів Верховної Ради, а головно громадських і наукових кіл своєю серйозністю і повагою.

В нашому минулому, а зокрема в 1917-19 роки вчинила нам великої шкоди „отаманщина". Оці Махни, Тютюники, Григоріїви й інші, які замість приєднатись до Дійової Армії під командою Петлюри, наїжджали по Україні з кулеметами на тачанках а під кличами „визволювання" народу, ширили розґардіяш, і причинились у чималій мірі до перемоги Росії в Україні. Може деякі з отаманів мали і добрі наміри, але ними як, бува, вистелена дорога до пекла. Що у 1917-19 Петлюра — нині Рух і Спілка Демократичних Сил. А що за часів Петлюри, Тютюники, і Григоріїви з кулеметами на тачанках — це нині Приходьки, Кандиби, Сірки з їхніми „партіями" — Українською Національної Партією", „Християнсько Демократичною Партією", „Об'єднанням Державної Самостійности України". Як нам налічив Приходько — тих „партій" — об'єднаних у Міжпартійній асамблеї щось 15 (нівроку!) Колись хлопці на тачанках, нині „партії" по кількадесят членів з хлопцями в історичних мундирах, (Приходько казав, що членство його партії доходить до сотні), але дух той самий: непідпорядкування проводові, який має всі дані на те, щоб вести боротьбу... Отаманщина — ім'я явища.

Не тільки на нашому політичному загумінку багато дечого, що годі второпати і знайти в ньому сенс. У цьому XX сторіччі загальновизнано ідею самовизначення народів і право народів змагати до його здійснення. Америка словесно обстоює це право, але коли прийдеться до цього, щоб допомогти народам його здійснити, то тут заковика. Це виявилось в повстаннях сателітних народів, поляків, мадярів, чехів, у 50-их і 60-их роках. Після в'єтнамської катастрофи Америка не допомогла активно, посилаючи свої збройні сили Афганістанові, а російська агресія загрожувала тоді більш без посередньо і дошкульно інтересам ЗСА на Сході, чим зайняття мініятюрного Кувайту Гуссейном.

Здорово мислячій людині важко погодитись із думкою, чому ЗСА не заступались у минулому за право самовизначення націй, ідентичність яких є так достоменно встановлена історичним минулим і поставою населення, а розпинаються за реставрацію влади авторитарного, февдала-шейка в Кувайті, якому передала владу тому 30 років колоніяльна Великобританія, викроївши цей шматок території з арабського єдиного материка, а президент Буш готов зарискувати життям хоч 50,000 американського вояка для повернення на трон февдала-шейка! Важко второпати сенс такої поведінки, як і поступувань деяких наших визвольних сил, від чого зачав я це писання.

Та не беріть серйозно, коли пишу, що не второпаю цих дій. Вони ясні і зрозумілі і для мене і, для вас. Наші сили, які не йдуть на повну співпрацю з Рухом і Демократичним Бльоком, не визнаючи конечности в нинішніх політичних умовах метод „крок за кроком" (при деякій співпраці з комуністичними консерватистами, у Польщі комуніст Ярузельський досі там є президентом), хочуть доказати підтримкою крайнє революційних елементів в Україні, що вони не затратили своєї ідеологічної непорочности, все вірили, та далі готові здійснювати клич, що тільки збройною боротьбою Україна може добитись волі. Не хочуть усвідомити собі того, що коли Ґорбачову не вдасться здійснити його наміри дотеперішніми методами, то він має на поготові повноваження забезпечити і контролювати цілість СССР при допомозі війська і КҐБ, які, причаєні, тільки ждуть на поклик. Тому політика, яку очолює Рух, уповні оправдана, а хто кидає їй колоди під ноги, діє на шкоду справі. Знаємо усі, чому і задля кого Буш готов заризикувати десятками тисяч людського життя й економічною стабільністю ЗСА.

ЗГІДНО З ІНФОРМАЦІЯМИ прем'єр-міністра Великобританії, якими вона поділилася з кореспондентами, Ірак наполегливо працює в напрямі виробу своєї власної атомової бомби й іншої нуклеарної зброї, зокрема далекосяглих ракет, якими він може загрожувати практично кожній країні на Близькому Сході. Виступаючи в палаті громад, Марґарет Тачер вже другий раз на протязі останніх кількох днів пропонувала вжити військову силу проти військ Саддама Гуссейна, якщо він не прийме ультиматуму про негайне виведення своїх військ з Кувайту. Реагуючи на антивоєнні аґітації короля Йорданії Гуссейна, який перестерігає перед екологічною катастрофою на Близькому Сході у випадку війни, коли горітимуть джерела оливи і рафінерії нафти. Ізраїльські розвідчі чинники вже раніше перестерігали ЗСА й інші країни, що Ірак працює наполегливо в нарпямі виробу своєї атомової зброї.

Любомир С. Онишкевич

БУРЯ НАД КИЄВОМ

СТУДЕНТСЬКА СТИХІЯ В ЖОВТНІ 1990 — СВІДЧЕННЯ ОЧЕВИДЦЯ.

II.

Демонстранти мають дозвіл перейти попри Верховну Раду, не зупиняючись. Але, коли колони дійшли до якої однієї четвертої частини своєї довжини, всі нараз сідають і далі не йдуть. Стиск величезний, атмосфера електрична. В цій напруженій ситуації навіть якийсь малий інцидент міг би спричинити щось подібне, як було на горезвісній Т'яньмін площі в Пекіні... Із вікон Верховної Ради видно спаніковані обличчя депутатів. Міліція в поготівлі. А ззаду підходять, як привиди, замасковані відділи ОМОН...

Під самою Верховною Радою зібрані голодуючі. Вкінці, їхніх представників допустили до Верховної Ради, де вони — по дуже гарячих дебатах — домоглись створення „Узгідняючої Комісії", яка б переглянула студентські вимоги і представила їх Верховній Раді до одобрення. Делеґація студентів також дістала дозвіл представити свої вимоги на українському телебаченні.

Демонстрація під будинком Ради тривала багато годин. Прикінці, група „камікадзе" студентів прорвалась крізь ряди міліції і збудувала друге, сателітне „містечко наметів" на самих сходах будинку. Я пізніше мав нагоду розмовляти із одним студентом, який перший прорвався крізь ворожу заставу. „Я був певний, що я там загину", сказав він мені. „Я так чувся, як наші предки, які йшли на жертву Перунові. Вони йшли на смерть нагі, так і я хотів у тому моменті скинути зі себе всю одіж і йти на страту богам...".

Яке чудо сталось, що в ці напружені хвилини все не вибухнуло в одній кривавій масакрі? Поміж демонстрантами було загальне переконання, що предсідник Вехховної Ради, комуніст Кравчук хотів студентське повстання криваво здушити. Одначе, він не міг полягати на міліцію, а не мав досить шторм-труперів ОМОН ітд. Він, — кажуть, — тоді звернувся до президента СССР Ґорбачова, але той саме тоді отримав нагороду Нобеля за мир і аж ніяк не хотів мати „Київської Тяньмін Площі" на своїх руках. І так, Кравчук мусів відступитись...

Можливо, до того причинились і інші фактори, а головно це, що студентський страйк почав поширюватись. В Києві студенти перебрали головні корпуси університету, політехніки і педагогічного інституту. Почались страйки і в інших містах: Львові, Івано-Франківському ітд. Створилась група голодуючих матерів, яка також демонструвала. Почались пляни загального страйку працівників: до Києва прибула делеґація шахтарів з Червонограду, а теж прийшов континґент 1,000 робітників із заводу „Арсенал", так званої опору комунізму...

Ввечері на київському телебаченні була передача панелю студентів, на якому чотирьох молодих представників цього руху, протягом однієї години і 15 хвилин, вміло, спокійно, обдумано і дуже логічно представили вимоги і позиції студентів. Це був справді майстерний виступ. Усі чотири, це вроджені дипломати і політики; їх ми ще напевно не раз побачимо в історії України, яка розвивається...

На мітинґу ввечері цього дня, в наметному містечку, студенти намітили дальшу стратегію: не попускати, поки всі вимоги не будуть прийняті. Якщо ж це не вдасться, то закликати до загального страйку в Україні.

У вівторок, 16-го, демонстрації і мітинґи поширились по цілому Києві. Великі, десятитисячні колони студентів маршували не лиш під Верховною Радою, але теж вулицями центрального Києва, комплетно здержуючи рух. В університеті і майже всіх інших школах припинено навчання. Атмосфера ставала щораз то більш гарячковою, здавалось — ось-ось прийде до неминучого зудару.

У середу ця ситуація дальше напружилась. Загальний страйк мав починатись на другий день. Здавалось, що цілий Київ зацвів синьо-жовтими прапорами, щодруга особа мала на собі щось синьо-жовтого. Мітинґи були на кожному розі. В повітрю висіла тінь революції...

Але — по полудні до нас (ми тоді були на нарадах у політехніці) прийшла радісна новина: узгідняюча комісія прийняла всі вимоги студентів і представила їх до затвердження Верховній Раді. Ввечері я мав нагоду, разом із моїми київськими друзями, прислуховуватись до радіо, на якому передавались живцем наради Верховної Ради. Коли проголошено вислід голосування, що Рада подавляючою більшістю прийняла рекомендації, то в кімнаті не було сухих очей. Всі плакали з радощів: „Ми перемогли, ми виграли, ми добились свого..." Ввечері відбувся останній величезний мітинґ коло містечка наметів. „Перемога, перемога!" кричали всі. З вулиці Кірова надійшла колона обідраних, але осяяних хлопців і дівчат: „Ми з-під Верховної Ради! Ми перемогли!" В мітинґових промовах більшість промовців перестерігала: „Компартія вважає це лиш за тактичний відступ! Ми мусимо натискати, щоб вони справді додержались умов! Ми не сміємо спокійно спати — це лиш перша битва, а не виграна війна!"

Мітинґ тривав до пізньої ночі. І по півночі ще далеко не було йому кінця...

* * *

На другий день зранку (в четвер) почали звивати табір, а до полудня вже й сліду не було по „наметному містечку". Виголоджені, змучені студенти, все ж таки мали ту надзвичайну самодисципліну, щоб за собою зробити порядок. Чи уявляєте як така площа виглядала б по такій афері в Америці? Це був один великий смітник. Але не по наших героях студентах. Казав мені один з них: „Ми не хотіли, щоб хтось міг з погордою показати — ось тут була українська молодь!"

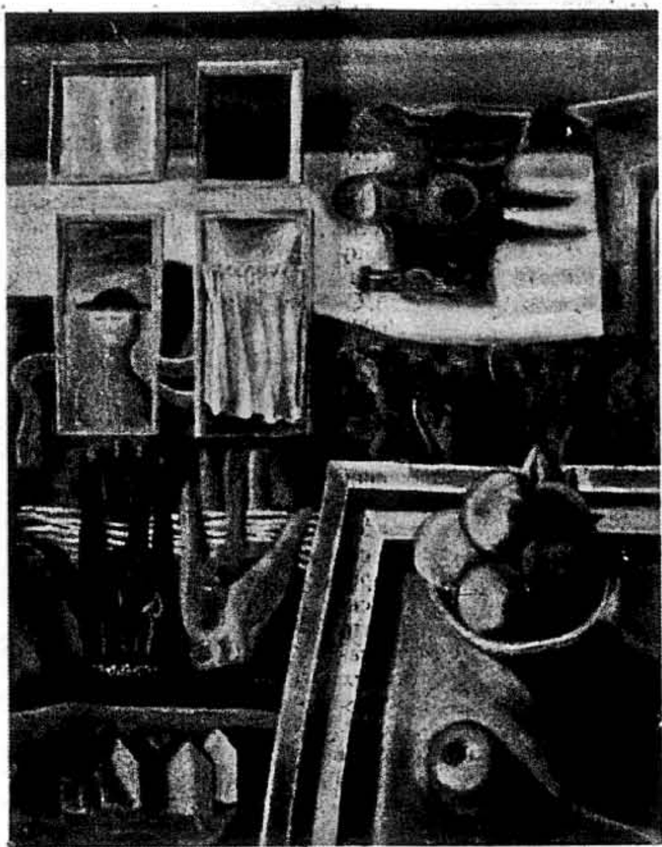
Досягнення наших багатирів-студентів — велетенське. Їм закидували, що до цього всього підбунтували їх „революціонери з Руху". Але ж мені виглядало, що делеґати з Демократичного бльоку самі були цим всім заскочені. Я переконаний, що це все була спонтанна, стихійна дія самої молоді, яку, одначе, вміло і надзвичайно вдало вели студентські провідники. Не часто буває в історії, щоб студенти повалили — і то безкровно — уряд країни, але наші студенти успішно повалили уряд Масола. Чи комуністи дотримають й інших точок угоди? Сумніваюсь — хіба, що до того будуть примушені.

Але не в точках договору успіх наших студентів. В першу чергу, це була колосальна психологічна перемога. Більшість людей в Україні ще й далі боїться: „З ними

(Закінчення на стор. 3)

П. Грицик відтворює зболену душу сучасника

Творчість Петра Грицика — це мистецтво не лише формальних пошуків, але й переосмислення духовних людських цінностей, яскравий самовияв творчої індивідуальности в суспільстві. Життя його загнало в кут: лише три кроки вперед, — і гострі кути, — час, події, ситуація і місце. А місце було Чернівці, час — 70-ті—80-ті роки XX століття, події — „застійний період", ситуація — катастрофічна деґрадація усіх гуманних цінностей. І при цьому його позиція творчої людини:— „Хіба можна йти на компроміс? — запитує нині як і десять років тому Грицик, — Хіба можна переслідувати якісь корисливі цілі засобами мистецтва? Твори можуть бути вдалі або невдалі. Але відверто халтурити, видавати запрограмовану кон'юнктуру, — цим я ніколи не займався" — згадується у статті „Двадцять років одинокості" Мирослава Лазарука, яка була надрукована у Чернівецькій обласній газеті „Молодий буковинець" ч. 51 за 30-те жовтня 1988 року.

П. Грицик: „Легенда", 1976 р., картон, темпера.

Петро Грицик народився у селі Жуличі Томашівського повіту на Холмщині 3-го травня 1944 року. Малою дитиною разом з батьками був переселений на територію центральної Галичини. З 1945 року родина оселилась у містечку Бібрка Львівської области. Потяг до малювання прокинувся з дитинства. Мистець Костирко, родом з Бібрки, підготував юного Петра до вступу у Львівське училище прикладного та декоративного мистецтва ім. Івана Труша, в якому він провчився з 1961—1963 років. У 1963—1968 роках навчається у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва. Вчителями з малярства були Карло Звіринський та Данило Довбошинський, кращі представники львівської живописної школи, засновником якої у післявоєнний час став Роман Сельський (1903—1990). Дякуючи йому, виростала плеяда мистців, які в роки першого відпруження проявили себе, як зрілі творчі індивідуальності. По стать Р. Сельського невід'ємна частина цієї плеяди діячів мистецтва, яка спричинилася значною мірою до формування інтелектуального життя післявоєнного Львова. Він не брав жодної участи в громадському тогочасному житті, однак мав величезний вплив на розвиток творчої інтеліґенції своєю особистістю і працею. Йому і завдячує післявоєнна молодь, яка прийшла до інституту, вимогливе ставлення до мистецтва і вміння творити.

Як Р. Сельський виховував молодь? Добрий педагог завжди виховує ще й власним прикладом. Він був в повному розумінні цього слова інтеліґентною людиною і надзвичайно чуйним педагогом. Він відносився до мистців, значення яких не обмежується цінністю їхніх творів. Довкола них неначе виникає поле притягання, що залучає до себе часом дуже різних за поглядом і уподобанням мистців. Створюючи не тільки певну естетичну, а й моральну атмосферу, вони стають для інших зразком вимогливости до себе, до своєї творчости. Сам мистець закінчив Краківську Академію красних мистецтв, вчився в Парижі. Французьке мистецтво — Сезан і Боннар, Леже і Пікассо, Утрілло і Анрі Руссо, Матісс і Шагал, Дерен і Брак — це були ті мистці, творчість яких цікавила Сельського. У ранньому періоді Сельського повністю цікавлять завдання, які ставлять перед собою конструктивісти. Твори його в цей період мають характер естетичного раціонального конструктивізму, який згодом поєднується з живописною манерою імпресіонізму. Опинившись у післявоєнному Львові, він у такий жорстокий час посвятився вихованню молодих талантів.

У роки, коли вчився Петро Грицик, львівська школа живопису мала характер здебільша „декоративного малярства", а у викладанні рисунку з кінця 50-их років зростала тенденція до конструктивного трактування. Доба першого напруження 60-их років дала свої результати, а зформована школа виплекала молоді таланти. Виростала плеяда мистців, які утвердили себе як творчі індивідуальності. До них і належав Петро Грицик. У 1969 році відразу після закінчення художнього інституту, він бере участь у республіканській виставці в Києві. А після того — 20 років забуття, „Двадцять років одинокості", — дуже вдало окреслив Мирослав Лазарук у своїй однойменній статті про Петра Грицика, в обласній Чернівецькій газеті „Молодий Буковинець". До цього слід додати — що це перша публікація про мистця у місті, де він живе і трудиться понад 20 років. Чернівці — місто, яке більшою мірою, ніж інші міста України, носило характер „рутинної" атмосфери, в якій живуть і працюють мистці. Це середовище більше, аніж в інших містах України, вбивало всяке творче зерно. Опинившись самотнім, серед „гнилого" клімату Чернівецького художнього комбінату, Петро робить вибір: не йти на компроміси у творчості, а зберегти свою індивідуальність, щоб такою своєю позицією захистити гідність людини і мистця. Проходить час і мистецтвознавець з Ленінграду Гоберман, вивчаючи мистецтво Буковини, написав у своїй монографії „По Северной Буковине" (1983 р.) про творчість Петра Грицика: „Пошуки форми вираження складні, часом болісні, вирізняють творчість порівняно молодих художників, які прагнуть до філософського осмислення світу, до передачі своїх відчуттів засобами символічної образності".

Творчість Петра Грицика можна поділити на два періоди: ранній (1970—1980 р. р.) і останні його праці 1989—1990 рр., які змінили характер і манеру „письма". Ранній період творчости Грицика цілісний і усвідомлений. Мало хто з мистців його покоління виявив такі риси творчости. Формальні пошуки творчої манери досконалі, продумані, раціональні. Вони настільки ненав'язливо і естетично притаманні творові та служать, щоб передати на полотнах основне — зформовану філософську концепцію екзистенціялізму, концепцію, яка визріла під впливом Кам'ю, Сартра та об'єктивної ситуації, яка на цей час панувала в Україні. Стилістика творів — це поєднання конструктивізму з символізмом, з елементами сюрреалізму, які служать для більшого підсилення основної ідеї твору, і введенні в картину з властивою мистцеві делікатністю.

Ранні твори умовно можна поділити на дві категорії: за стилістикою і манерою письма, але об'єднані спільною концепцією екзистенціялізму, одним настроєм крику про самотність людини в суспільстві. Перша категорія творів побудована за принципами натюрморту і віддає певну данину львівській школі малярства та особистості Сельського. А твір, що експонується на виставці „Натюрморт", 1975 року присвячений пам'яті Романа Сельського.

Твір „Краєвид", 1975 рік, — композиція вирішена по вертикалі, в нижній частині якої зображена символічно людина, без обличчя і тінь-двійник, що не відступається і невіддільний, а поряд горять свічечки надії і душа тріпочеться полохливим метеликом. У „Леґенді", 1976 року — ці ж стилістичні принципи, які яскраво підкреслюють вистраждане життя мешканця гір в тремтливому і напруженому полоні своєрідности гірського буття і в постійній поетичній підсвідомости минулого, яке стало містикою, леґендою.

Інші твори цього періоду — композиції, у яких присутня людина. Символіка в них — домінуюча, тактовні введення сюрреалістичних ремінісценцій у трактуванні пейзажу, який служить у творові для підсилення звучання образу. Для прикладу наведу деякі з них, що експонуються на цій виставці: „Мовчання", 1977 р. — арлекін з маскою, а рот йому зашито нитками, „Діялог" 1977 рік — двоє, що мовчать, лише нерви у невимовній напрузі. „Поцілунок" — контраст синього болю й терпіння та красивої жорстокости і підлости. Словом, моторошно, незатишно людині в цьому суспільстві, і такий крик з болем... Ця реальність яку відчував кожен інтеліґент, кому не байдужа доля свого народу і виплеснулась одним подихом у цьому періоді творчости мистця.

Останні праці П. Грицика набули характеру конструктивних абстрактних композицій, насичених і експресивних.

Змінилося і життя мистця протягом останнього часу. У 1989 році його приймають до Спілки художників України, твори виставляють на республіканських та закордонних групових виставках, закуповують до приватних збірок у Франції, Західній Німеччині, ЗСА. Цього року з величезним успіхом проходить у Данії, в місті Оденсе, репрезентативна виставка українського авангарду 60—80 років під назвою „Три покоління українського живопису". Твори Петра Грицика експонуються на цій виставці і репродуковані в каталозі, що був виданий до відкриття данської виставки.

Невдовзі, 25-го листопада о год. 2-ій по полудні, в Українському Музеї у Ню Йорку, відбудеться виставка П. Грицика.

Стефанія Гнатенко

Касетка „Світлиці"

Монтреаль. — Недавно появилося друге видання популярного тріо „Світлиця" з нагоди його теперішньої тури. Тріо виконує народні і сучасні пісні у відомому стилі „Світлиці", з особливим вокальним характером і делікатним фразуванням. Матеріял включає народну, сучасну, і церковну музику. Їх виконання подобається різним слухачам. Спеціяльно цікаві пісні є: „Згадай мене" С. Козака, ліричний романс і „Многая літа" І. Білозіра, яка виграла нагороду найкращої пісні Пісенного вернісажу 1990 року в Києві.

Тріо „Світлиця"

Колектив-тріо „Світлиця" народився у 1986 році у Вінніпеґу на етнічному мистецькому фестивалі Фолкльорама. Назва „Світлиця" походить від популярної сучасної пісні зі Львова (муз. І. Білозір, сл. Б. Стельмах), яку вони чудово виконують. Тріо співаків, усі заслужені артисти України: Лідія Михайленко з Києва, Ігор Кушплер і Мар'ян Шуневич зі Львова. Лідія — альт, відома у Києві за виконання українських естрадних і народних пісень, Ігор — бас-баритон, оперовий співак та композитор, Мар'ян — тенор, соліст ансамблю „Ватра". Ансамбль „Світлиця" виступав у концертних і церковних залях, народних домах, музеях, молодечих таборах, авдиторіях та університетах Канади і ЗСА у 1986—89 роках. При кінці 1989 року „Світлиця" брала участь в святкуваннях 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка в Південній Америці.

Милозвучний стиль співу ансамблю відрізняється від інших у якості голосів, гармонії та у виконанні. Різноманітний репертуар ансамблю включає арії і романси, народні пісні (часто у власній обробці), духовні твори та сучасні пісні. Тріо старається познайомити публіку з менше знаними творами вище згаданих стилів.

Цю касету можна замовити телефонічно, поштою або через факс від фірми „Євшан". Продажна ціна: 8.98 дол. (амер.) або 10.98 дол. (канад.) за кожну касету, і додати 1 дол. за пересилку. За дальшими інформаціями слід писати або телефонувати до фірми: Yevshan Corporation, Box 325, Beaconsfield, Que. H9W 5T8 (Tel.: (514) 630-9858, or Fax:(514) 630-9960)

Буря над Києвом

(Закінчення зі стор. 2)

не можна виграти. Що не роби, а програєш". Перемога студентів показала, що таки з ними можна виграти. Вже можна завважити, як ця перемога осмілила всіх; зокрема можна було цю новоздобуту відвагу завважити тиждень пізніше на конференції Руху.

Подруге: ця акція показала, що Київ, це столиця України. Кожний киянин бачив, що діється. Ворожа, спершу реакція поступово перемінилась у підтримку: це наші діти і вони борються за наші права! Навіть на міліцію це все мало велике враження, а теж і на всю Україну.

Потретє — ця акція післала ясну і недвозначну депешу Компартії України, а теж Москві і цілому світові: український народ пробуджується, пробуджується і його молодь і хоче свободи! З українцями треба буде рахуватися, їх не можна буде більш — просто іґнорувати.

Але найважливіше: ця студентська революція пробудила українську молодь і то не лиш в Києві, але й в усій Україні. Ця молодь взяла собі справу вільної і незалежної України до серця; акція в Києві інспірувала мільйони наших молодих людей до боротьби за свободу рідного краю. Від часу цієї акції, події в Україні покотяться новим шляхом.

Може багато з нас вважатиме, що акції, які ми побачимо в наступних місяцях, надто екстремні, заскорі, задалеко й заскоро йдучі. Може це й так. Але студенти в своїй бурі над золотим Києвом змінили історію, змінили її безповоротно, назавжди. Буря почалась. Дай нам, Боже, щоб вона успішно й щасливо закінчилась...

Фрагменти з жовтневих подій в Києві.

Вісті з Оттави

Вячеслав Чорновіл, голова Львівської Обласної Ради народних депутатів і народний депутат до Верховної Ради УССР, прибув до Канади з деякими поважними перешкодами. Вже по дорозі до Канади, в Амстердамі, виявилось, що він дістав серцеву атаку і його хотіли залишити в Голляндії для медичного обслідування. Одначе, Чорновіл відмовився і вирішив продовжувати свою подорож до Канади. По приїзді до Торонто, його зразу повезли на зустріч з громадянством, організовану суспільними організаціями Торонто. Лише після цієї зустрічі Чорновола завезли до торонтонського шпиталю, де його дали під інтенсивний нагляд.

Дякувати Богу, наш гість настільки видужав, що він вирішив, за згодою свого лікаря приїхати 4-го жовтня до Оттави, де він мав нагоду зустрітись з політичними і урядовими діячами.

Тут треба зазначити, що відвідини Оттави визначними діячами з України є чи не найважнішою частиною їхнього перебування в Канаді. Слід взяти до уваги, що в Оттаві є центр канадського уряду та федеральний парлямент, знаходиться посольства всіх країн, найголовніші урядові та суспільні інституції, як також Українське Інформаційне Бюро, яке вже має установлені зв'язки з урядовими і політичними чинниками та яке завжди влаштовує важливі зустрічі та пресові конференції для наших гостей.

Зрозумілим є, що зустрічі з численними громадами та участь в бенкетах призначених на збирання фондів на корисні цілі є потрібні. З іншого боку, теперішня ситуація в Україні вимагає якнайбільшого зусилля, щоб переконати уряди Канади і ЗСА в тому, що питання української суверенности і самостійности стає реальним. Тому зустрічі і розмови провідних членів демократичного Бльоку Верховної Ради УССР з урядниками міністерства зовнішніх справ і з членами канадського парляменту є незвичайно важливими.

Можна навести ось такий приклад поганої організації в зв'язку з приїздом до Канади Дмитра Павличка, відомого поета, визначного громадського діяча, депутата Верховної Ради УССР і СССР, а найголовніше, предсідника комісії Верховної Ради УССР у справах закордонної політики. Замість того, щоб влаштувати для нього відвідини в Оттаві під час сесії парляменту, коли він міг би зустрітись з членами уряду і членами парляментарної опозиції, його привезли з Торонто до Оттави вже після того, як парлямент був розпущений на літні вакації. Лише випадково він встиг стрінутись з генерал-губернатором Канади Рамоном Гнатишиним і з деякими другорядними бюрократами. Подібне сталося з відвідинами Михайла Гориня. Хоч він мав нагоду дещо більше переговорити з відповідальними державами урядниками, його перебування в Оттаві було обмежене до одної доби.

Навіть візита В. Чорновола до столиці Канади не обійшлася без ускладнень. З ініціятиви Українського Інформаційного Бюра Конґресу Українців Канади посол до парляменту Олександер Кіндій влаштував зустріч для В. Чорновола з десятьма членами канадського парляменту обох головних політичних партій Канади, про що опікуни Чорновола були заздалегідь повідомлені. Ця зустріч мала відбутися в парляментарному ресторані під час обіду. На жаль, Чорновіл з дружиною і його господарі з Торонто запізнилися на приблизно півтори години. А тому, що посли мусіли бути на дебатах в парляменті на певний означений час, ця зустріч з Чорноволом була обмежена до 20-ти хвилин.

Помимо цих перешкод, які легко можна було оминути, В. Чорновіл продуктивно використав своє перебування в Оттаві. Він мав успішну зустріч з Рональдом Ирвіном, новоназначеним директором східньоевропейського відділу в міністерстві зовнішніх справ Канади, під час якої Чорновіл підкреслював, що Канада, в своєму власному інтересі, повинна підтримувати стремління української республіки до повної суверенности. Він сказав, що при повній економічній незалежності України Канада матиме поважного партнера в торгівлі. Того самого дня В. Чорновіл також зустрівся в Лойдом Ексворті, критиком заграничної політики Канади з боку Ліберальної партії та з лідером Нової демократичної партії, Одрі МекЛаклін. Під час обох зустрічей Чорновіл підкреслював, що він також є членом опозиції в українському парляменті.

Вранці наступного дня В. Чорновіл мав довшу розмову з заступником міністра сільського господарства, д-ром МекҐованом, під час якої український депутат і голова львівської обласної ради підніс питання про можливість вишколу в Канаді українських сільськогосподарських працівників. В. Чорновіл заявив, що він репрезентує не лише Львівську область, але також Тернопільську та Івано-Франківську області, які, разом з львівською, мають понад *10 мільйонів* мешканців.

Д-р МекҐован поставився до пропозиції В. Чорновола дуже прихильно і обіцяв влаштувати йому контакти з міністерствами сільського господарства в західніх провінціях Канади, а саме в Манітобі, Саскачевані і Альберті. Діловий підхід В. Чорновола, під час розмов з канадськими політиками і урядниками, зробив позитивне враження якраз тому, що він пропонував певні конкретні заходи співпраці в економічній ділянці.

Увечорі 5-го жовтня, в залі української католицької церкви, В. Чорновіл виступив перед численною громадою оттавських українців, які зібрались, щоб послухати одного з провідних членів українського відродження. Чорновіл цікаво і конкретно розказав про сучасне становище на Україні. Він висловлював оптимістичний погляд на майбутнє нашого народу. Вже на цьому виступі (5-го жовтня) Чорновіл зауважив, що під проводом Віталія Масола теперішній уряд України не втримається та що Масол мусітиме уступити під тиском публічної опінії (що і сталося). Він також запевняв, що Демократичний Бльок у Верховній Раді УССР не допустить до підписання союзного договору поки суверенітет України не буде затверджений конституційним законом.

Після Вячеслава Чорновола виступила його дружина, Атена Пашко, яка теплими словами подякувала присутнім за щире вітання і прочитала кілька власних віршів.

• • •

Олександер Демченко, доктор біологічних наук Інституту біохемії Академії Наук УССР, вже вдруге відвідав Південно-американський континент з наміром встановити наукові контакти з американськими і канадськими науковцями та інституціями. Д-р Демченко, один з основників і членів управи Української Наукової Асоціяції, стрінувся 18-го жовтня в Оттаві з д-ром Ролстоном, директором наукової евалюації Медичної дослідної ради Канади.

На цій зустрічі д-р Демченко обговорював можливість вишколу науковців з України в канадських наукових інституціях. Канада призначила один мільйон долярів для такого вишколу науковців зі Східньої Европи і д-р Демченко переконав д-ра Ролстона, що українські вчені повинні скористати з тих фондів. Андрій Глуховецький, директор Українського Інформаційного Бюра, був присутній на цій зустрічі. Розмова з Ролстоном була успішною і д-р Демченко отримав необхідні інформації та анкети для науковців, які могли б користуватися цією програмою.

Того самого вечора д-р Демченко зустрівся з професорами оттавських університетів, а саме: з д-ром Б. Боцюрковим, д-ром Т. Кісом, д-ром Іриною Макарик-Заяць, д-ром Р. Верестельником і проф. Чировським. На цій зустрічі д-р Демченко розказав про цілі і завдання Української Наукової Асоціяції та спроби відновлення Києво-Могилянської Академії.

Д-р Демченко пояснював, що створення Української Наукової Асоціяції було спричинене тим, що Академія Наук УССР опинилась в руках академіків які були іменовані до академії за часів застою і більшість яких не заслуговує на цей статус. Немає виглядів на те, що теперішня республіканська Академія Наук „перебудувалась", тому Українська Наукова Асоціяція повинна перебрати деякі функції Академії Наук, особливо в ділянці контактів і співпраці з науковцями західнього світу. Є дуже реальні можливості відновлення Києво-Могилянської Академії, включно з її оригінальним приміщенням в Києві. Якщо цей намір здійсниться, то відновлена Києво-Могилянська Академія зможе бути центром для студентів не лише України, але також інших країв світу, в яких проживають українці.

Українська Наукова Асоціяція плянує, на базі колишньої академії, випрацювати теоретичну освітню концепцію, підготовити навчальні програми та забезпечити відновлену академію професурою. Висловлюючи готовість взяти на себе ролю консолідуючої та координаційної організації. Українська Наукова Асоціяція звернулася до всіх організацій, установ і приватних осіб в Україні та за її межами, які зацікавлені у відновленні відомого европейського центру освіти і культури, з закликом об'єднати свої зусилля для досягнення цієї благородної мети. Це звернення було прийнято одноголосно на засіданні Управи Української Наукової Асоціяції в Києві II-го вересня.

Степан Яворський

Дещо про...

(Закінчення зі стор. 2)

давчі акти до недієвости через впливання і тиск центру в Москві на підлеглий йому апарат у республіках. І як це не дивно, але апарат КПУ, а передусім сумнозвісна група „239" у Верховній Раді УССР, виявилася дуже ревним, твердим і надійним оборонцем імперських інтересів Москви. В тому відношенні ЗБ „переплюнув" навіть деякі кола в самому апараті КПСС.

Слід підкреслити, що цей альянс російських і „українських" оборонців імперії підбудований не тільки спільними політичними, а й особистими економічними інтересами, поскільки в збереженні імперії вони бачать також збереження і забезпечення своїх матеріяльних привілеїв і вигод.

Таке протистояння імперського центру, уосібленого Ґорбачовим, проти національних самостійницьких сил у республіках, привело, очевидно, не тільки до конфліктного, паралельного розвитку в законодавстві, а й до дальшого поглиблення кризи і зростання хаосу й в політичній, і суспільно-економічній, і інших царинах совєтської дійсности. А передусім воно не зупинило, як дехто сподівався в московському центрі, дезінтеграції СССР, а навпаки ще її приспішило. І не випадково, централістські імперські сили взялися зараз за ще одну практику для збереження „єдиної неделімої". Тим разом йдеться про створення „єдиного всесоюзного ринку" при допомозі всесоюзних економічних, галузево споріднених асоціяцій і концернів, які мали б втягнути у себе відповідні галузеві підприємства в республіках. Коротко: на місце „єдиного народногосподарського комплексу" мав би прийти „єдиний союзний ринок". До речі, це відбувається у тісній співпраці і допомозі теперішньої Ради міністрів СССР, що її очолює Рижков. І знову ж немаловажну ролю у цьому альянсі технократичної бюрократії у центрі і в республіках відіграє особисте заінтересування бюрократичних апаратів у збереженні своїх матеріяльних привілеїв та благ. Тут потрібною є особлива пильність громадськости і зокрема самих працівників підприємства, щоб не допустити до того, щоб понад їхні голови, директори їхніх виробничих об'єднань, запакували їх в такі концерни і асоціяції. Добрим прикладом для цього може послужити випадок на львівському підприємстві „Біофізприлад": нещодавно, дослівно в останню хвилину, робітники зупинили свого директора Широкова на летовищі і відібрали в нього квиток, на який він збирався летіти до Ленінграду, щоб там „оформити" вступлення „Біофізприладу" у Всесоюзну асоціяцію споріднених підприємств...

При цій нагоді варто згадати ще про іншу „марґінесову" справу, пов'язану із заповідженою частинною приватизацією державної власности. Йдеться про те, що ця централістська господарська бюрократія, разом з партійним апаратом, розпоряджає величезним приватним (чи особистим) пливким капіталом, який ставить їх у привілейоване становище у відношенні до інших майбутніх „акціонерів" роздержавлених підприємств і закладів. Тим більше в ситуації, коли вони матимуть у своїх руках цю державну власність під своєю контролею у формі керованих ними концернів і асоціяцій.

Усі ці явища слід розглядати також в контексті засадничого концепційного конфлікту, який існує на різних верхах совєтського керівництва і взагалі політикуму щодо ринкової системи і зокрема переходу до неї. Для багатьох політиків й економістів є ясним, що перехід до ринкової економіки — єдиний в стані вивести „єдиний народногосподарський комплекс" з сучасної катастрофи і що це означає певне розмонтування дотеперішніх вертикальних галузевих структур, якими „планово керував" центр в Москві. Цього свідомий не лише Єльцин, чи Шаталін, але й сам Ґорбачов і Рижков. Але водночас всі вони добре знають, що таке розмонтування централістських економічних вертикалів означає їхню заміну горизонтальними пов'язаннями між республіками і їхніми підприємствами, договореними на базі нормальних ринкових взаємин, які роблять всякі централістські „керівні" і „планові" всесоюзні установи в Москві не тільки зайвими, а й шкідливими та небезпечними.

Справа не лише в тому, що такі централістичні бюрократії є дуже коштовні, але щобільше: вони якраз перешкоджають становленню будь-яких нормальних ринкових відносин. І в найкращому разі, на місце дотеперішніх вертикальних структур, вони, задушивши в зародку всякі спроби горизонтальних міжреспубліканських пов'язань, можуть тільки побудувати нові вертикальні структури „модифікованого" типу, які доведуть до ще більшої економічної катастрофи.

Одне слово: ринкова економіка означає не тільки демонтаж „єдиного народногосподарського комплексу" з його вертикальними централістськими економічними структурами, а й демонтаж імперських, централістських політичних структур, тобто самої імперії. І тут, як говорили старі римляни, „третього не дано". З цим, однак, не хоче погодитися Ґорбачов, його команда і всі інші оборонці „єдиної, неділимої", які надіються, що всякими половинчастими розв'язками і концесіями, вони зможуть зберегти імперію. А тим часом такі напівзасоби і напівзаходи не лише нічого не розв'яжуть і не встановлять дійсного ринку, а навпаки: приведуть до ще більшої катастрофи, як економічної так й загальнополітичної.

У нас ситуація ускладнюється тим, що зараз при владі у Києві маємо твердолобий, коляборантський апарат КПУ, який подекуди є навіть більш імперіяльно-російський, ніж деякі російські імперіялісти. Його втіленням є група „239" на чолі з Леонідом Кравчуком, яка стоїть на перешкоді здійсненню як Декларації про державний суверенітет України так і Закону про економічну самостійність УССР та взагалі торпедує усякі заходи в напрямі осягнення незалежної, власної української суверенности та державности. При тому, цій групі зовсім не перешкоджає вбиратися час від часу теж у модну сьогодні тогу „державності і суверенності", під якими вона розуміє щонайбільше розпливчасту міні-автономію із фактичним підпорядкуванням України політичному і економічному центрові в Москві. До речі, вона теж часто повторяє „аргументи" своїх наказодавців з Москви, що, мовляв, „ми не можемо відділятись, коли Европа інтеґрується", ставлячи тут все догори-ногами, включно з самою західньоевропейською інтеґрацією. Бож, поминаючи цей факт, що в Европі маємо дійсно суверенні держави, прихильники чергової імперської інтеґрації в СССР, не хотять бачити цього, що европейська інтеґрація є власне вислідною і органічною „надбудовою" розбудови певних економічних горизонтальних пов'язань між суверенними державами, в той час як чергова, пропонована Москвою совєтська інтеграція, є запереченням таких горизонтальних економічних пов'язань і запереченням суверенности республік.

І тому, щоб нарешті перейти від декляративности до дієвости необхідним є усунути чи зневтралізувати передусім групу „239" у Верховній Раді України, чи то шляхом виборів, чи при допомозі всенародного тиску у формі страйків, протестів і навіть громадської непокори. У цьому процесі, який вимагає чималих зусиль, особлива роля припадає робітництву, яке сьогодні становить дуже важливий скловий фактор української політики. Праця українських партій і об'єднань мусить концентруватись на включення цього силового фактора у фарватер активного національного політикуму, що вимагає передусім відповідних програмних і стратегічних-організаційних концептувань посиленої дії з акцентом на органічну пов'язаність й ідентифікацію соціяльно-економічного аспекту з національним.

ПОПРАВКИ

В есеї д-ра Богдана Кондри „Слуга Божий — Митрополит Андрей", що був надрукований у трьох продовженнях у „Свободі" чч. 210, 211 і 212 (1-го, 2-го і 3-го листопада), трапилися помилки. В першому абзаці в першій частині останнє речення має бути: „В такому аспекті постараюся насвітлити появу на історичному виднокрузі нашого народу величної постаті Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького". В третьому абзаці далі останнє речення має звучати так: „Відкинувши Бога як джерело правди, людина кинулася за фантомами, що принесли їй фатальні наслідки: дві світові різні народів, моральну деґенерацію, мільйони жертв і невтишиме горе". У вірші-поемі Юзефа Лободовського, яким закінчується цей підвал, має бути замість слова „томів" — „тонів" і замість слова „збілілим" — „зболілим". У продовженні цього есею третього дня (ч. 211) у третьому абзаці замість слова „нечистоти" має бути „болото". І в ч. 212-му, в закінченні есею на стор. 4-ій, у п'ятому абзаці з кінця замість слова „вищий" має бути слово „віщий". — Ред.

С. Хмару...

(Закінчення зі стор. 1)

Члени московської організації УРП оприлюднили заяву, у якій протестують проти позбавлення комуністичною більшістю у парляменті С. Хмари депутатської недоторканости. Вони вважають це провокацією, спрямованою на дезорганізацію праці Верховної Ради і вимагають негайного скасування постанови, прийнятої 14-го листопада, за відсутністю кворуму. Автори заяви закликають народ України не допустити до нової хвилі комуністичного терору. Заяву прийнято на надзвичайних зборах московської організації УРП 14-го листопада. На доручення зборів її підписали: голова московської організації УРП Олесь Горбатюк, заступник Сергій Каразій, головуючий на зборах Олекса Степура.

В НЮ ЙОРКУ У БРУКЛИНІ, сталося вбивство, яке увело в замішання місцеву владу і людей, бо це чи не перший раз за довгі роки, що мама, віри жидівсько-хусидської так сильно побила власного сина, що він, пролежавши у комі два тижні, помер таки в шпиталі. Восьмирічний Яков Ріґлер помер 14-го жовтня, побитий фатально матір'ю Шуляміс Ріґлер, що є в шостому місяці вагітности, і яка вже була під судом 5-го червня 1986 року за тяжке побиття з посяганням на життя її старшого сина, тоді 13-річного Ізраєля, коли то її поставлено на пробацію на час п'яти років, разом з вимогою від Стейтового верховного суду, щоб Ш. Ріґлер піддалася психіятричному лікуванню. Тепер же, після другого замаху на життя її іншого сина, що виявився фатальним, Ш. Ріґлер стане під суд 10-го січня 1991 року. Батько, 34-річний Мозес Ріґлер, не є під підозрою вбивства, хоч ведеться інвестиґація, щоб ствердити, чи він знав про систематичне биття синів його жінкою і чи щось робив, щоб тому запобігти. Міські власті мають, щоправда, труднощі з виясненням цієї справи, бо жидівська ортодоксальна громада дуже міцно пов'язана поміж собою і не радо подає відомости про своїх членів міським чи іншим властям.

ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ проведений у 1990 році по З'єднаних Стейтах Америки, дав вислід — 250,2 мільйона осіб, але тепер цю кількість треба було уточнити, зменшивши її на два мільйони осіб, згідно з вісткою, поданою 14-го листопада, з Конґресової комісії, що наглядає над переписом населення.